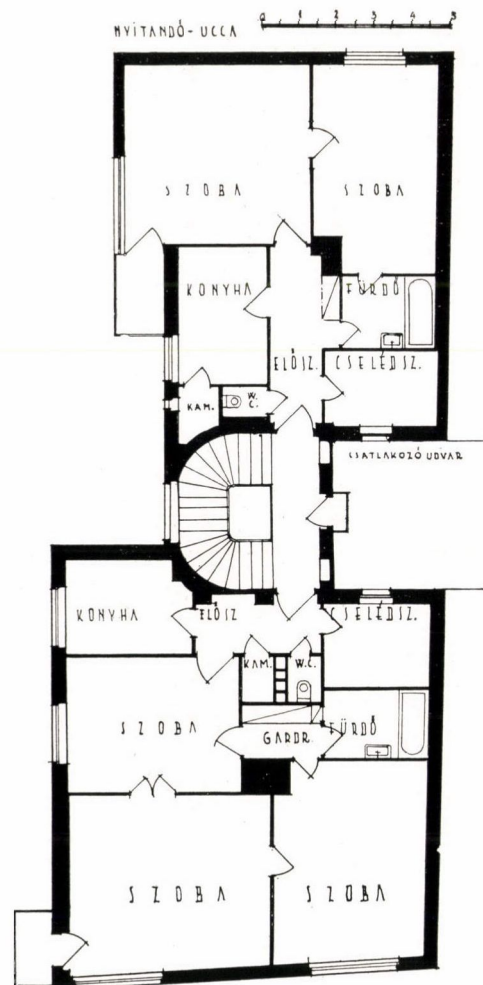

Bérház Budapesten a Görgey-utcában.
 Tervezte: **Hajós Miklós.** — Kivitelezte:
 Sorg Antal r. t. Fotó: Kozelka.

A budapesti lakások ú. n. hallja

Mint a háborúelőtti berlini udvari cselédszobákat az ottaniak elnevezték „Berliner Zimmer”-nek, megkülönböztetésül a főbbi becsületes szobától, úgy kénytelen vagyok én is a budapesti egy-, két- és háromszoba-hallos lakások halljait elnevezni budapesti hallnak. Szintén megkülönböztetés okából, nehogy a budapesti újabb bérházlakásviszonyokat nem ismerők az egy- vagy kétszoba-hallos lakások halljait összetévezzék az angol kastélyok halljaival. Ennyit az elnevezésről.

Mi a budapesti hall? Az utcai és udvari traktusok közé szoruló középső, harmadik traktusban szobaszerűen kiképzett 12—20 m² nagyságú helyiség. Minél több és minél nagyobb üveges ajtóval és minél kevesebb üres falfelülettel. Helyzetéből következőleg természetesen közvetlen szellőzés és természetes világítás nélkül.

Keletkezési ideje: a háborúutáni újabb bérház-építkezések megindulása. Keletkezési oka: a még mindig érvényben lévő építésügyi szabályzat, mely

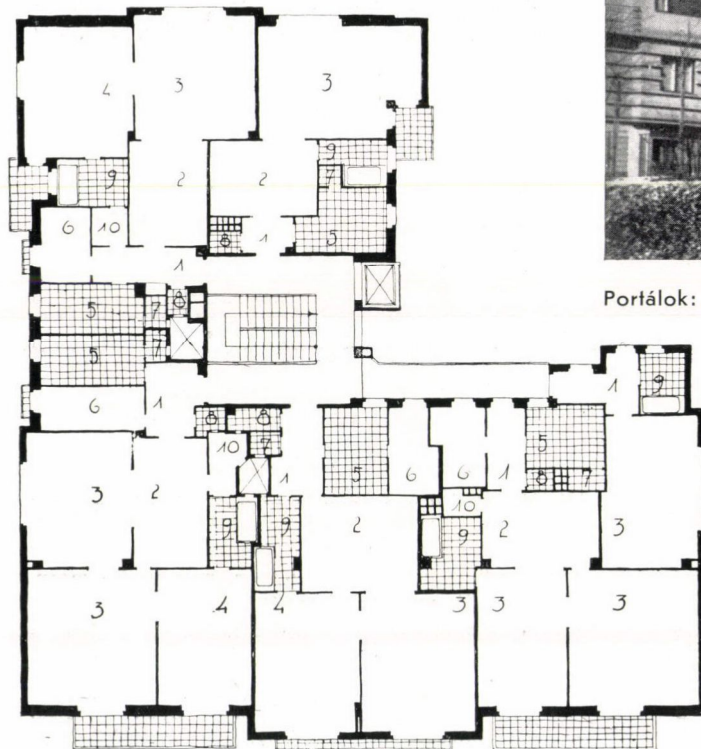
megenged, sőt sok esetben az ugyanolyan mélységben való udvari csatlakozás miatt megkövetel oly építési mélységet, melyből szükségszerűen következik a középső traktus. Miután pedig, nagyon helyesen, sem konyhát, sem cselédszobát nem szabad létesíteni közvetlen szellőzés és világítás nélkül, de érthetetlenül lakószobát igen, feltéve, ha azt hallnak nevezük el, így megszületett a budapesti hall.

Tervezett rendeltetése, vagyis: milyen szerepet tölt be, mint a lakás egy helyisége? Ezen kérdésre

Bérház Budapesten az Attila-utcában.
Terv.: Fenyves és Fried. Fotó: Seidner.

Attila-utca 77—79.

1. Előszoba,
2. hall,
3. szoba,
4. hálószoba,
5. konyha,
6. cselédszoba,
7. kamra,
8. W. C.
9. fürdőszoba,
10. garberobe.

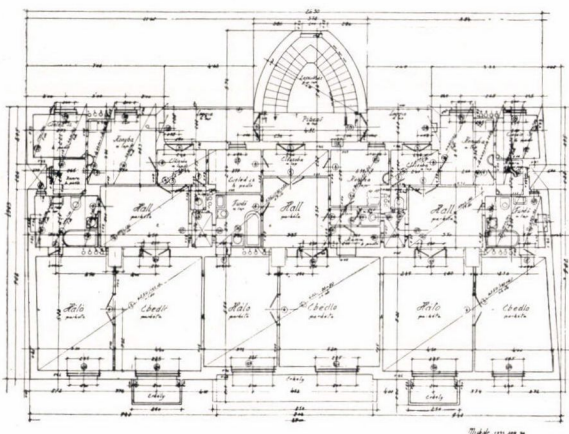
Portálok: Haas és Somogyi. — Kivitel: Kirschner József.

Fotó: Seidner.

való felelet előtt tisztázni kell, hogy egy ideális lakásnak milyen rendeltetésű részeket kell tartalmaznia. Négyfélélt. Nappali és közös tartózkodásra szánt részt, az alvásra szánt, illetve magán-szobákat tartalmazó részt, gazdasági és végül a testi higiénéért szolgáló részt. És most próbáljunk felelni a kérdésre. A gazdasági és testi higiénéért szolgáló helyiségek közül, úgy vélem, indokolás nélkül kizárhatjuk a hallt. Az alvási, illetve magán-szobákat szolgáló tartózkodási céloknak sem felel meg. Nagyon sok ok miatt, de legfőképpen azért, mert nincs szellőzése és természetes világítása és mert a többi szoba és a fürdőszoba csak ezen keresztül közelíthető meg. De talán mellékesen azért sem, mert a nagyon sok hall közül, de még a nagyobbak közül is keveset lehetne találni, ahol egy ágyat, vagy más alvásra

szánt bútordarabot okosan és csak egy kicsit is megfelelően el lehetne helyezni. Tehát nyugodtan állíthatjuk, hogy a budapesti hall az alvási, illetve magán-tartózkodási céloknak úgy egészségügyi, mint praktikus szempontokból, de a szükséges bútorok elhelyezhetetlensége miatt sem felel meg.

Maradna végül a nappali, illetve közös tartózkodásra szánt rész. Ha eltekintünk a szellőzetlenségtől, ha elfogadjuk — nem a minden lakószobától megkövetelendő napbesütési lehetőség teljes hiányát —, de még a nyári hónapokban is csak a legnagyobb mesterkedéssel előállított derengő félhomályt, ha elnézők vagyunk, hogy a legjobb esetben elért ossiáni megvilágítás előállítására szükséges üvegfelületek miatt nemcsak a hallban, de az előszobában tartózkodók részére sem maradhat semmi sem titokban,

Horváth Béla: Bérház Miskolcon.

ami a szobákban történik, ha fizetjük a hallban a nappal is szükséges világítási áram díját, ha türelemmel viseliük a tegnapi vendéglátás eredményeként megmaradt dohányfüstből és a mai hagymás rostélyosból — mint főalkatrészekből — keletkezett érdekes illatvegyületet és ha még egypár ilyesféle dologtól eltekintünk, akkor az objektivitás megköveteli, hogy kijelentsük: hogy egyes hallokban a bútorozási nehézségek ellenére is bútortervezőinknek kéí, szükség esetén három személyre szóló étkezőasztalt a megfelelő ülési lehetőségekkel, vagy egy kisebb ülögarnitúra elhelyezését sikerült megoldaniok, anélkül, hogy a lakók közlekedési okokból származó színes ütődési foltokkal lettek volna tele. Tehát, ha

elfogadjuk az elfogadhatatlanokat, akkor a jobb és nagyobb hallokban agyafurt megoldásokkal esetleg egy pár kisebb praktikus bútordarab elhelyezhető.

Hát tulajdonképpen milyen célt szolgál a hall? Egy nagy negatív célja van: a közlekedés. A hasznos terület csökkentése. És most ott tartunk, hogy észrevéve a hibát, javítani akarunk a javíthatatlanon. Részint nagyítani igyekszünk az alapterületét. Be-bútorozhatóvá akarjuk tenni. Az alaphibái megmaradván, csak növeljük a bajt, mert nagyítjuk a közlekedési területet. Talán képtelenségnek hangzik, de kijelentem, ha már hall kell, akkor a minél kisebb, annál jobb. A világítási és szellőzési bajain úgy próbálunk javítani, hogy a hallt igyekszünk össze-

olvasztani az egyik szobával, meghagyva a két oldalfalon egy-egy kis pillérekét, emlékeztetőül, hogy ez a hall. Tulajdonképpen itt egy 4—4.50 méter széles és 8—10 méter mély szobáról van szó. Helyes ez? Hiszen így előáll a nagyon régi alkóvos szoba. Csak a nevén kell hívni.

A segítségnek csak egy módja van: elhagyni a hallt. Nem készíteni lakószobából helyiséget szellőzés és természetes világítás nélkül, valamint nem készíteni szobákat a normális és egészséges traktusmélység duplájára. A budapesti hallon észszerű módon segíteni nem lehet.

Hajós Miklós